

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserter) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 27. julija 1900.

Politični oddelek.

Kraljevska opereta.

Ubogi srbski narod. Poklican je, da bi na balkanskem polotoku igral veliko ulogo. Brez tuje pomoči, iz lastne moči se je osvobodil in si pridobil politično neodvisnost, a po krivdi lastne, iz naroda izšle dinastije je ta država danes celemu svetu v posmeh.

Zdaj je srbska dinastija zopet obudila občno pozornost. Vladajoči kralj Aleksander je uprizoril nekako zaroto, vsled katere je nastala v Srbiji prava državna kriza. Vzrok je, kakor poje znani kuplet: eine kleine Witwe!

Kralj Aleksander je sedaj 24 let star. Njegov oče, razkralj Milan, je že na raznih dvorih trkal, da dobi za sina nevesto knežjega rodu, ali povsod je imel nesrečo. Neveste ni mogel dobiti. V tem si jo je kralj Aleksander poiskal sam. Našel jo je v Biarritzu, koder navadno stanuje njegova mati, in sicer v osebi njene dvorne dame gospe Drage Mašin.

Kralj Aleksander je star 24 let, njegova nevesta, ki je vdova in ima že precej velikega sina, pa šteje že 40 let. Kralj ima z njo že več let intimno ljubavno razmerje, sedaj pa hoče to malo vdovo posaditi poleg sebe na kraljevski prestol in jej dati kraljevsko krono na glavo. Naj človek tudi še tako demokratično misli, mora se mu vendar zdeti, da to ni prav resno, da je to nekako operetno.

Toda kralj ima resen namen. Izdal je bombastično, v slogu velike vojvodinje Geroldsteinske spisano proklamacijo, s katero naznanja narodu svojo zaroko z malo, a ne več mlado vdovo Drago Mašinovo. To proklamacijo je izdal, ko je s svojim ženitovanjskim projektom naletel na največji odpor vseh političnih faktorjev. Gjorgjevičevo ministrstvo je takoj podalo demisijo, ko mu je kralj

naznanil svoj projekt, in tudi razkralj Milan je takoj odstopil od zapovedništva srbske armade.

Kralj je torej glede svoje ženitve z malo vdovo naletel na odločno nasprotstvo. Tisti, ki se upirajo njegovemu projektu, sicer ne navajajo nikacih prepričevalnih razlogov. Če je kraljeva volja, se poročiti s staro vdovo, mu tega po srbskih zakonih ni možno zabraniti. Ustanovitelj dinastije Obrenović je prodajal prešiče, predno je postal srbski knez in vladar, vsled česar Obrenović i kot rodbina niso tako aristokratskega značaja, kakor druge vladarske hiše in tudi nimajo nikacih hišnih ali rodbinskih postav, ki bi določevale, da se sme kralj poročiti samo z ženo ravnoredne rodovine.

S tem pa še nikakor ni rečeno, da bo kralj zamogel svoj namen izvršiti, saj se lahko zgodi, da se mu ne posreči, dobiti novega ministrstva, zlasti ker se je kraljev oče, razkralj Milan, postavil na čelo opozicije. Kralj menda že sam računa s to eventualnostjo ter se je neki izjavil, da se rajši odpove kroni na korist razkralju Milanu, kakor da bi se odpovedal svoji nevesti, mali vdovi Dragi Mašinovi.

Operetna zaroka mladega srbskega kralja ima torej jako resno politično ozidje in to v vsakem slučaju. Če bi postal razkralj Milan zopet vladar Srbije, poostrila bi se vsa, itak velikanska domača nasprotja, strankarski boji bi postali še hujši in tudi razmerje mej Srbijo in mej Rusijo, Bolgarsko in Črno goro bi lahko postalo jako opasno.

Nasprotno bi se pa tudi v slučaju, če obvelja kraljeva volja, lahko politične razmere poostrile. Vsled tega, da bi bil razkralj Milan primoran, zapustiti Srbijo, bi se narodne stranke lahko konsolidirale, kralj Aleksander bi se moral nanje nasloniti in tega bi na Dunaju kaj neradi videli. Razkralj Milan je delal v Srbiji avstrijsko politiko, kakor so mu jo narekovali na Dunaju, srbske narodne stranke pa hočejo, naj dela Srbija narodno politiko in morda bi se na to tudi kralj Aleksander odločil, ko bi se oprostil vpliva razkralja Milana.

Z ozirom na to ima torej ženitovanjski projekt kralja Aleksandra tudi prav resen političen pomen. Ta aferi nam zopet kaže, kako časih neznatne reči provzročijo kar cel prevrat. V tem slučaju ga je provzročila postarna vdova, ki pa mora biti jako prebrisana in duhovita ženska, ker je vso stvar tako spretno uprizorila, da ima veliko upanja na zmago in na pridobitev kraljeve krone.

Politični pregled.

Notranji položaj se v minolih dnevih ni čisto nič premenil. Ves politični aparat počiva, gibljejo se samo politične stranke. Zlasti so vznemirjeni nemški politiki. Pričakovali so namreč, da se bo vlada zavzela za ustanovitev nove večine, v kateri bi imela nemška levica prvo besedo. Zaradi tega so se silno razburili, ko so se pojavila nekatera znamenja, da se utegne stara desnica obnoviti. Tega pa ne, kriči vse nemško časopisje in žuga novi z obstrukcijo, češ, da Nemci ne trpe nobene večine, v kateri bi oni ne imeli poglavitne besede. Vlada je zadnje dni pojasnila svoje stališče glede nove večine. Razglasila je, da stalne večine sploh ne mara, nego da bi se sestavljala večina od slučajev do slučajev. Če se pomisli, da ima vlada načelo, da ne stori ničesar, kar bi bilo proti nemškemu programu, se mora reči, da je njeno stališče prav komudno. Vladala bo brez stalne večine, a v smislu leve „državne potrebe“ pa jej bodo dovoljevale desničarske stranke brez Čehov s pomočjo levičarjev brez nacionalcev. Kakor znano, je cesar pooblastil Körberja, da začne nova pogajanja s strankami. Vlada meni, da bodo Čehi vender-le odjenjali, in da odnehajo od obstrukcije, če se jim da le kaka mala koncesija. Čuje se, da hoče vlada Čehom ponuditi češko vseučilišče na Moravskem. Toda zdi se nam, da tudi s koncesijami ne bo ničesar opraviti. Vlada bo mogla dati le tedaj Čehom koncesije, če bi bila pripravljena, da stopi na mesto češke obstrukcije — nemška. Vsa ta poročila narede na nas klaverno utis, zakaj, zdi se nam, da se tem potom ne pride niti za korak naprej.

Zjedinjenje nemških krščanskih socialistov z nemško katoliško ljudsko stranko je želja, ki jo goje voditelji katoliške stranke že dolgo časa, ki pa pri krščanskih socialistih nikakor ne najde odmeva. Zdaj je v tej zadevi nastala živahna polemika mej glasilom dr. Ebenhocha. „Linzer Volksblatt“ in mej glasilom dunajskih krščanskih socialistov „Deutsches Volksblatt“. Prvi list dokazuje, da mej imenovanimi strankama ni načelnega nasprotstva, in da bi se le pri nekaj dobri volji dalo doseči sporazumljenje. Nasprotno naglašuje „Deutsches Volksblatt“, da je nasprotje nepremotljivo, ker stoji katoliška stranka na konfesionalnem in fevdalnem stališču, dočim sprejemajo krščanski socialisti v svojo zvezo vse kristijane, katolike in protestante, ki so voljni boriti se proti židovstvu, ter zastopa v gospodarskem oziru načela, ki nasprotujejo načelom katoliške stranke.

Schönererjanski shod v Ašu ki ga je sklical poslanec Bärnreither je imel namen, razodeti svetu, kaj zahtevajo nemški radikali. Novega niso nič zahtevali, kar kaže, da sami uvidevajo, kako smešno pretirane so njihove pretenzije. Schönererjanci so zahtevali posebno zastopstvo za vse nemške dežele, vsamitev Galicije in Dalmacije in nemški državni in armadni jezik. Še čudno, da niso zahtevali združenja Cislitvanske z Nemčijo.

Čehi in Poljaki. — Praški „Politik“ poročajo iz Lvova, da se je v poslednjem času razmerje mej češkim in poljskim klubom, odkar je resno nastopila opozicija poljskega kluba proti zahtevi viteza Jaworskega in njegovih višjih soimšljenikov, naj se razbije sedanja desnica. V seji, ki se je

vršila 19. t. m. se je namreč po poročilu tega lista soglasno potrdilo sklepu, da se mora resolucija o politiki proste roke tako tolmačiti, da si Poljaki pridržujejo slobodno roko za slučaj, ako bi Čehi opustili obstrukcijo, stopiti zopet z njimi v svrhu obnove stare večine v zvezo. Faktični razdor desnice bi smatrala večina poljskega kluba za veliko in za bodočnost ominozno napako — Nemec je ta sklep poljskega kluba kajpak zelo ozlovoljil. V zvezi s tem sklepom je tudi vest, da bo Jaworski poklican v gospodarsko zbornico.

Srbija. — Razkralj Milan je sedaj na Dunaju. Komaj je izvedel, da se je kralj Aleksander zaročil z gospo Drago Mašinovo, je takoj brzojavno podal svojo ostadko kot generalisimus srbske armade in kralj je ostadko tudi sprejel. S tem se je kriza seveda močno poostrila, zakaj Milan ima še vedno jako velik vpliv, zlasti v armadi. Kralj Aleksander je že raznim politikom, ki ne pripadajo nobeni stranki, ponujal ministrsko predsedstvo, a vsi so jo odklonili. Zlasti ni dobili vojnega ministra. Zdaj so tudi nekateri ministerijalni tajniki demisionirali. Zgodi se lahko, da se kralj ne bo mogel omejiti na zgolj osebno premembo v ministrstvih, nego da se bo moralna sloniti na kako stranko, in da se torej premeni osebni sistem.

Vojna na Kitajskem. — Ustaja se širi tudi po srednjem in južnem delu Kitajskega. Poroča se, da maršira 100 000 Kitajcev proti Šanhaju. V obrambo Šanhaja je sedaj na razpolago le 1000 prostovoljcev in 400 policijstov. Razen tega so še ena nemška, štiri angleške, dve japonski in ena ameriška bojna ladja. V pokrajini Kiangsi so se tudi primerili resni nemiri proti misijonarjem, in bati se je, da se razširi ustaja preko obširnega ozemlja. Guverner v Šantungu, Yuanšikai pa se je postavil proti ustašem ter je blizu meje Šantunga porazil čete Tuana. Yuanšikai ima baje med vsemi guvernerji največji vpliv. Čudno je, da razni podkralji in konzuli še vedno zatrujejo, da so vse vesti o klanju v Pekinu neresnične, in da so poslaniki in tujei skriti. „Daily Express“ pa je prinesel nove natančne podatke o tem klanju, ki se z dosedanjimi popisi ujemajo. Pred Pekinom stoji baje 300.000 mož kitajske in boksarske vojske. Povsod se pridiguje boj proti tujcem. V notranjem delu Kitajske in v vseh lukah je pomoriti inozemce. Visoka darila so razpisana na vsako glavo tujcev. Obljublja se morilec velik plen. Zlasti pa se naglašuje, da treba povsem pomoriti vse bele žene. Kako fanatični so Kitajci, dokazuje dejstvo, da so pred svojim begom iz Tsientsina pomorili lastne žene in otroke. Da Tientsin še ni varen, dokazuje bitka, ki se je vršila 11. t. m. med predstražami pred kolodvorom in med 2000 boksarji. Bitka je bila huda in mednarodne čete bi bile uničene, ako bi ne bile dobile v zadnjem hipu pomoči. Lihungčang, podkralj v Kantonu, je odpotoval menda vender-le v Pekin. Italijanskemu konzulu je dejal, da je dobil nalogo posredovati med tujci in Kitajci. Pismo, s katerim je bil pozvan, sta 8. julija podpisala baje cesar in cesarica-vdova. Potemtakem cesar vender ni mrtev. Toda verjeti ni nikomur, niti Lihungčangu ničesar, kajti Kitajci lažejo ne-sramno. Listi poročajo, da so meščani v Kantonu Lihungčanga kleče in s plakati prosili, naj ne odide v Pekin. Ker se ni hotel udati, so zaprli celo mestna vrata, ter so mu morali v-jaki delati pot. Pri Nintšvangu so Rusi premagali boksarje ter jih baje pobili 700. Med vevlastmi pa ni še sedaj prave sloge. Nemško zunanje ministrstvo je prepovedalo kitajskemu poslaniku v Berlinu vsakršno dopisovanje z domovino, vlada Zjedinjenih držav pa pušča kitajskemu poslaniku popolno svobodo. Tudi glede napovedništva na Kitajskem zbranega vojaštva se vevlasti ne morejo zjediniti. Angleži se potezajo za japonskega nadpoveljnika. Rusi in Nemci pa so proti temu ter bo menda nemški general vrhovni poveljnik.